

การศึกษาสภาพและปัญหาโครงการสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนประถมศึกษา

สังกัดกรุงเทพมหานคร

นางสาวสุรรัตน์ หมั่นขยันจิต

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาประถมศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2536

ISBN 974-582-699-5

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

019336 117128912

A STUDY OF STATE AND PROBLEMS OF ENVIRONMENTAL PROGRAMS
IN ELEMENTARY SCHOOLS UNDER THE JURISDICTION
OF THE BANGKOK METROPOLITAN ADMINISTRATION

MISS SUREERAT MOUNKAYOUNJIT

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education
Department of Elementary School
Graduate School
Chulalongkorn University

1993

ISBN 974-582-699-5

สุริรัตน์ หมั่นขยันจิต : การศึกษาสภาพและปัญหาโครงการสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนประถมศึกษา
สังกัดกรุงเทพมหานคร (THE STUDY OF STATE AND PROBLEM OF ENVIRONMENTAL
PROGRAMS IN ELEMENTARY SCHOOLS UNDER THE URISDICTION OF THE BANGKOK
METROPOLITAN ADMINISTRATION) อ.ที่ปรึกษา : รศ.ดร.สำลี ทองธิว, 229 หน้า.
ISBN 974-582-699-5

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาโครงการสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนประถมศึกษา
สังกัดกรุงเทพมหานคร ในด้านวัตถุประสงค์ ลักษณะของโครงการ การดำเนินงาน บุคลากร กิจกรรม
งบประมาณ ผลที่ได้รับ รวมทั้งปัญหาและข้อเสนอแนะ ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือ ผู้บริหาร
โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 94 คน ครูผู้รับผิดชอบโครงการ จำนวน 91 คน
และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 194 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามและ
แบบสังเกต

ผลการวิจัยพบว่า

โครงการสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพฯ มีทั้งหมด 56 โครงการ
โดย 3 หน่วยงาน คือ สำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร หน่วยงานเอกชนและโรงเรียนจัดทำขึ้นเอง

ลักษณะของโครงการและกิจกรรมที่จัดโดยสำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร มีลักษณะโครงสร้าง
เสริมลักษณะนิสัย มีวัตถุประสงค์เพื่อปลูกฝังจิตสำนึกในเรื่องสิ่งแวดล้อม กิจกรรมที่พบ คือ นิทรรศการ
งบประมาณได้งบจากราชการ ผลที่ได้รับคือ มีจิตสำนึกที่ดีเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ปัญหาที่พบคือ ระยะเวลา
ในการปฏิบัติกิจกรรมไม่เพียงพอ

ลักษณะของโครงการและกิจกรรมที่จัดโดยหน่วยงานเอกชน เป็นกิจกรรมเกี่ยวกับมลพิษและ
สิ่งปฏิกูล วัตถุประสงค์เพื่อรณรงค์ปัญหาสิ่งแวดล้อม กิจกรรมที่พบคือ เดินรณรงค์ ผู้รับผิดชอบคือ
คณะกรรมการ งบประมาณส่วนใหญ่ได้มาจากเอกชน ผลที่ได้รับคือ ช่วยลดมลภาวะ

ลักษณะของโครงการและกิจกรรมที่โรงเรียนจัดทำขึ้นเอง เป็นกิจกรรมเสริมสร้างลักษณะนิสัย
วัตถุประสงค์ เพื่อปลูกฝังจิตสำนึกในเรื่องสิ่งแวดล้อม กิจกรรมที่พบเป็นประเภทพัฒนาความสะอาดของ
โรงเรียนและชุมชน ผู้รับผิดชอบโครงการคือ ผู้บริหาร และครู งบประมาณส่วนใหญ่เป็นงบบำรุงการศึกษา
ผลที่ได้รับคือ มีจิตสำนึกที่ดีเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ปัญหาที่พบคือ ระยะเวลาในการจัดไม่เพียงพอ ขาด
งบประมาณ

ภาควิชา ..... ประถมศึกษา
สาขาวิชา ..... ประถมศึกษา
ปีการศึกษา 2535

ลายมือชื่อนิติกร .....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา .....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม .....

C140822 : MAJOR ELEMENTARY EDUCATION
KEY WORD: STATE AND PROBLEM/ENVIRONMENT/MENTARY SCHOOL

SUREERAT MOUNKAYOUNJIT: THE STUDY OF STATE AND PROMBLEMS OF ENVIRONMENTAL PROGRAMS IN ELEMENTARY SCHOOLS UNDER THE JURISDICTION OF THE BANGKOK METROPOLITAN ADMINISTRATION. THESIS ADVISOR : ASSO. PROF. SUMLEE THONGTHEW, Ph.D. 229 PP. ISBN 974-582-699-5

The purpose of this research was to study the state and problems of environmental programs in elementary schools under the jurisdiction of the Bangkok Metropolitan Administration in the aspects of the program' objectives, characteristics, operation, personnel, activities, budget resources, results, and problems. The subjects were 94 administrators, 91 teachers who were responsible for the programs, and 194 prathom suksa six students. The research instruments consisted of questionnaires and observation forms.

The findings were the followings :

There were 56 environmental programs and activities in elementary schools under the jurisdiction of The Bangkok Metropolitan Administrations. Fifteen programs were initiated by the Office of Education, BMA. Twenty - seven programs were initiated and / or patronized by various Non - Government Organizations. And fourteen programs were initiated within elementary schools.

Environmantal programs initiated by the Office of Education, BMA emphasized awareness concerning environmantal problems. The BMA subsidized all programs. There was time limitation in carrying out activities.

Environmental programs initialed by NGO emphasized practical solutions concerning air pollution, water and waste pollution. Programs and activities were organized, and mostly subsidized by NGO.

Environmental programs initiated by elementary schools emphasized awareness concerning environmental problems. Activities were conducted in accordance with school curriculum, and subsidized through the school annual budget. Time and financial limitation were the major problems.

ภาควิชา.....ประถมศึกษา.....

สาขาวิชา.....ประถมศึกษา.....

ปีการศึกษา.....2535.....

ลายมือชื่อนิสิต.....*[Signature]*.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....*[Signature]*.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

ในการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร. สาลี ทองธิว อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ศาสตราจารย์ สุมน อมรวิวัฒน์ ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร. อูมา สุคนธมาน ที่กรุณาชี้แนะ และให้คำปรึกษาจนกระทั่งวิทยานิพนธ์สำเร็จ

ขอขอบพระคุณ คุณพ่อชินวุฒิ-คุณแม่แก้วชिरาวรรณ บุนนาค คุณป้าละออ เหมินทร์ คุณน้ำ อุทัยวรรณ คิตติ์ และคุณแม่สายฝน หมั่นขยันจิต ที่ให้การอุดหนุนด้านการเงิน

ขอขอบคุณ คุณจรรยา การะเกด และครอบครัว คุณชื่น-คุณชล บุนนาค ที่ให้ความช่วยเหลือและเป็นกำลังใจเสมอมา

ท้ายสุดนี้ ความดีและประโยชน์ที่อาจมีจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณของคุณพ่อและคุณแม่ ผู้ล่วงลับไปแล้ว

สุรียรัตน์ หมั่นขยันจิต

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ณ
บทที่	
1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	7
ขอบเขตของการวิจัย	7
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย	8
วิธีดำเนินการวิจัย	9
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	10
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	11
ความหมายของสิ่งแวดล้อม	11
ความสำคัญและประเภทของสิ่งแวดล้อม	12
สาเหตุของปัญหาสิ่งแวดล้อม	14
ปัญหาสิ่งแวดล้อมในกรุงเทพมหานคร	15
นโยบายทางการศึกษาในการแก้ปัญหามลพิษทางสิ่งแวดล้อม	22
หลักสูตรการศึกษา	24
หลักการของหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ.2521	25
จุดมุ่งหมายของหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ.2521	25
จุดประสงค์ของกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต	28
สิ่งแวดล้อมศึกษาในระดับประถมศึกษา	28

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
กลวิธีการสอนสิ่งแวดล้อม	31
การจัดโครงการสิ่งแวดล้อมศึกษา	35
โครงการสิ่งแวดล้อมศึกษาในต่างประเทศ	43
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	45
สรุปรงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	52
3 วิธีดำเนินการวิจัย	53
การสุ่มตัวอย่างประชากร	53
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	54
การเก็บรวบรวมข้อมูล	56
การวิเคราะห์ข้อมูล	57
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	58
5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	86
รายการอ้างอิง	97
ภาคผนวก	104
ภาคผนวก ก	105
ภาคผนวก ข	107
ภาคผนวก ค	132
ภาคผนวก ง	219
ภาคผนวก จ	222
ประวัติผู้เขียน	

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหาร จำแนกตามสถานภาพ ..	59
2	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นครู ผู้รับผิดชอบโครงการ จำแนกตามสถานภาพ	61
3	ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูในด้านวัตถุประสงค์ของโครงการ สิ่งแวดล้อมที่โรงเรียนจัด	64
4	ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูในด้านลักษณะโครงการของโครงการ สิ่งแวดล้อมที่โรงเรียนจัด	66
5	ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูในด้านบุคลากรของโครงการสิ่งแวดล้อม ที่โรงเรียนจัด	67
6	ความคิดเห็นของครูและนักเรียนในด้านกิจกรรมของโครงการสิ่งแวดล้อม ที่โรงเรียนจัด	69
7	ความคิดเห็นของผู้บริหารในด้านงบประมาณของโครงการสิ่งแวดล้อม ที่โรงเรียนจัด	72
8	ความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูผู้รับผิดชอบ และนักเรียนในด้านผลที่ได้รับ ของโครงการสิ่งแวดล้อมที่โรงเรียนจัด	73
9	ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้รับผิดชอบโครงการในด้านปัญหาที่พบ ของโครงการสิ่งแวดล้อมที่โรงเรียนจัด	74
10	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานที่ดำเนินการจัดโครงการสิ่งแวดล้อม ในด้านวัตถุประสงค์	75
11	หน่วยงานที่ดำเนินการจัดโครงการสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ในด้านลักษณะโครงการ	77

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
12	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานที่ดำเนินการจัดโครงการสิ่งแวดล้อมใน โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ในด้านบุคลากรผู้รับผิดชอบ .	79
13	แสดงรายละเอียดของกิจกรรมที่จัดดำเนินงานโดยสำนักศึกษา กรุงเทพมหานคร หน่วยงานเอกชน และโรงเรียนจัดทำขึ้นเอง	80
14	แสดงผลที่ได้รับจากการดำเนินงานโครงการสิ่งแวดล้อมของสำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร หน่วยงานเอกชน และโรงเรียนจัดทำขึ้นเอง	81
15	แสดงประเภทของปัญหาของการจัดโครงการสิ่งแวดล้อม โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ของสำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร หน่วยงานเอกชน และโรงเรียนจัดทำขึ้นเอง	83